

mindent eluraló piac – profit – jegyében a fiskális ellenőrzés fegyvere kerül elő?

Arany János kérdezi:

„Hallottad a szót: »rendületlenül?«
 Ábránd, hiúság, múló kegy, javak, –
 Lenn a sikamló tér, nyomás felül,
 Vész és gyalázat el ne rántsanak.
 Oh, értsd meg a szót: árban és apályon
 – Szirt a habok közt – hűséged megálljon!”

(Arany János: Rendületlenül)

Felelős politikusaink kérdezzenek meg bennünket, elmondhatjuk nekik, hogy kétféleképpen hagyhatnak maradandó nyomot maguk után, vagy példát merítenek az emlékezésben említett valóban felelős, építő elődök törekvé-

seiből, vagy Herostratosként vonulnak be a történelembe, aki pusztán azért gyújtotta fel Artemis szép templomát Ephesosban, hogy neve fennmaradjon az utókornak.

Kedves egykori alma materbeli öregdiák kollégáim, mindezen tegnapi, mai és valószínű holnapi megpróbáltatásaink során se veszítsük el hitünket és meggyőződésünket, gondoljunk szüleink, majd mestereink, példaképeink szelíd szavaira, leljük örömünket tanítványaink tiszta arcában és fénylő tekintetében. Az eltelt idestova közel 240 esztendő olyan alap, mely saját szilárdságunkkal és ki-kezdhetetlen erkölcsi tőkénkkel megerősítve tovább éltheti méltán híres egyetemünket és annak orvosi karát.

DR. SZOLLÁR LAJOS

Gabriel Fallopius: A szifilisz elleni védekezésről

Gabriel Fallopius (Modena, 1523 – Modena, 1562) ferrarai, pisai, padovai anatómia- és botanikaprofesszor, rövid élete ellenére kora egyik legkiválóbb, legeredetibb és legtermékenyebb orvosi írója volt. Mind az anatómia, mind pedig az epidemiológia terén korszakalkotó megfigyeléseket tett, egyike volt azoknak, akik megalapozták a következő évszázadokban kibontakozó kísérletes orvostudományt.

Fallopio alábbi, magyarul most először olvasható szövegrészlete a kondom talán legkorábbi leírását tartalmazza, részletes használati utasítással együtt, így talán érdemes a figyelmünkre. Az óvszer ekkoriban természetesen nem a fogamzásgátlást – hiszen azt az egyház tiltotta – hanem a nemi betegségek, elsősorban a szifilisz elleni védekezést szolgálta.

Magyaráztatul csak annyit: az aqua sonchi és aqua scabiosa, bőrkiütések és rüh ellen használt, növényekből készült főzet. A libra kb. 345 grammnak, az uncia 29 grammnak, a drachma 3,6 grammnak, a scrupulus pedig 1,2 gramm-

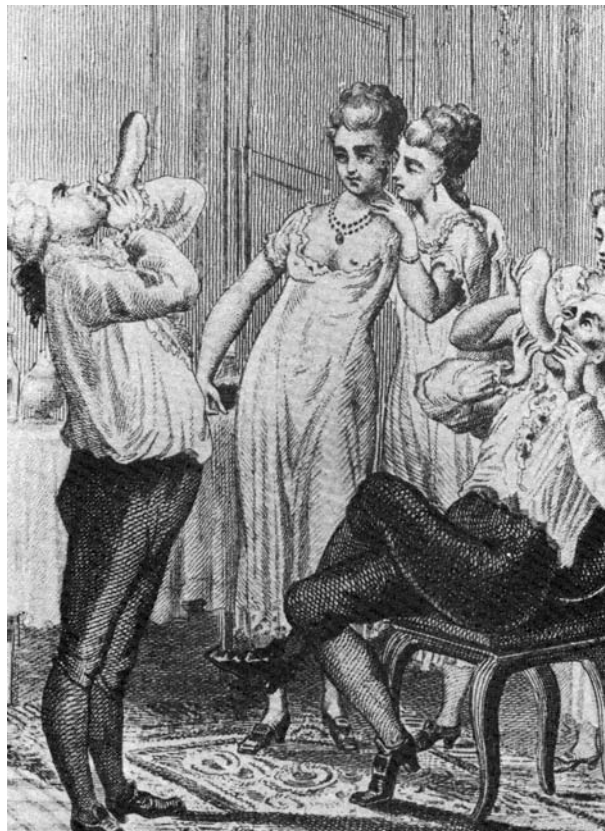
nak felelt meg. Forrás: Gabrielis Fallopii Mutinensis medici excellentissimi opuscula... De morbo Gallico. Patavii, 1566, 50–51.

„Szószátyársággal vádolhatnátok, ha nem okítanálak ki benneteket, miképpen óvhatja meg magát a franciabetegségtől az, aki szépséges szirén-ringyóra veti szemét, aztán meg, hiába fertőzött az illető, mégiscsak közösül vele. Magam mindig is azon a véleményen voltam, hogy jobb elővigyázatosnak lenni, nehogy fertőzés útján effajta fekélyeket szerezzon az ember. Csakhogy miként legyünk elővigyázatosak? Mint mondtam, e kórság fertőző testecskéik átvételéből ered, amelyek a hímvesző pórusaiba ivódva okozzák a betegséget. Ezért hát arra lenne szükség, hogy a fertőző nedvet azonnal kihajtsuk a hímveszőből, ám ha már egyszer beivódott a pórusokba, hiába dörgöljük borral, vizelettel vagy vízzel, a fertőzést ki-dörgölni magunkból nem tudjuk többé. És ilyesmi bizony gyakran megesik a fedőrétegekkel, a lágyrészekkel és a nemi szervvel. Mit tegyünk tehát?

Mindig is az volt a véleményem, hogy olyasmit kellene helyeznünk a bőrre, ami természetesen folytán át képes hatolni rajta, és ami ki képes szívni, vonni vagy szárítani, illetve egyéb módon le képes küzdeni a káros anyagot. Ezért hát elkezdtem kutatni valami hasonló orvosság után. Minthogy viszont titokban kell tartanunk a szajhák iránti vágyunkat, mégsem hurcolászatunk haza állandóan mindenféle kenőcsöket. Így aztán feltaláltam egy olyan rongyot, amelyet átíttam evvel az orvossággal: ezt aztán kényelmesen magunkkal vihetjük bárhová. Hiszen már amúgy is olyan bőrgatyákban jártok, hogy akár egész patika is elfér benne.

Aki tehát közösülni akar, mossa meg jól – ha lehetősége van rá – vagy dörgölje tisztára egy ronggyal a nemi részeit, ezután fogja a pénisz méretére szabott, előkészített vásznat, és mikor közösülésre kerül a sor, tekerje a füttyköse köré, miközben visszahúzza a fitymáját. Érdeemes a vásznat jól benedvesíteni vizelettel vagy nyállal is, de ez végső soron nem lényeges. Ha viszont attól tartotok, hogy a húgycső belseje fertőződik meg, sodorjátok össze a vásznat, és dugjátok bele a húgycsőbe is. Magam százával és ezernyi emberrel végeztem kísérletet, és esküszöm a halhatatlan Istenre, hogy egy sem fertőződött meg közülük. Higgyétek el, hogy bármilyen tiszta rongynak akkora megelőző hatása van, mint semmi másnak. (Még annyit, hogy a friss, tisztított, jól összezúzott rostú, majd az oldószerrel jól megmosott péniszre tekert vatta csodálatos módon képes óvni a bajtól. Ha vesszőnk immár elegendő gall lövedéket kapott, vegyünk le és vizsgáljuk meg a vattát: csupa sárgás, fehéres vagy szürke nyálka itatja majd át e védőburkot.) Ezért hát mindenki nyugodtan tekerje be vesszejét ebbe a rongyocskába akár négy vagy öt órán át is. A nőket sem szokta zavarni a dolog.

A vászon előkészítése azonban bonyolult feladat. A következőképpen kell elvégeznünk: Végy tárnicsgyökérből, hosszú farkasalmagyökérből és finom, kerek farkasalmából egyaránt egy-egy drachmányit, fehér szantálporból, aloéfaporból 2-2 scrupulusnyit, vöröskorall-porból, égetett elefántcsontporból és égetett szarvasagancsporból fél-fél drachmányit, tororjafülevélből, sonchumlevélből, illetve betonica-, ördög szem- és tormentillalevélből egy-egy maréknyit, másfél marék rózsát,

Casanova kipróbálja az óvszert. 18. századi metszet

guaiakfa-reszelékből két unciányit, réz-oxidból két drachmányit, higanypárlat-csapadékából másfél drachmányit, a legjobb fajta erős malagai borból másfél librányit, aqua sonchiból és aqua scabiosából pedig librányit.

Vegyünk először a bort és a vizet, és áztassuk benne a guajacumreszeléket huszonnégy órán át, azután adjunk hozzá minden egyebet, és addig főzzük, amíg a leve a felére nem fő. Ezután szűrjük le a főzetet, és az így nyert orvosságot alaposan préseljük ki. Ebben a főzetben áztassuk egy teljes éjszakán át a gondosan kitisztított vászonrongyot, majd szárítsuk ki árnyékos helyen. S mindezt háromszor ismételjünk meg. Vagyis háromszor áztassuk, és háromszor szárítsuk ki a rongyunkat. Ezután hasítsunk belőle a saját hímvesszőnk méretének megfelelő csíkokat, és hordjuk őket mindig magunknál a tarsolyunkban vagy a nadrágunknak annak a részében, amelyet 'brachett'-nek, azaz zsebnek neveznek..."

*Összeállította
és az idézett szöveget latinból fordította:*

DR. MAGYAR LÁSZLÓ ANDRÁS